

ACC. N:R M. 9872: 1-6.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Karl Svensson

Härad: Sunnerbo

Adress: Tula, Hamneida

Socken: S. Ljunnga

Berättat av: Viktor Svensson

Uppteckningsår: 1946

Född år 1866 i S. Ljunnga

Lilla jul och lille julaftron.

s. 1-6.

LWF. 47.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. M. 9872:1.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Karl Svensson,

Härad: Sunnarbo

Adress: Fala, Hamneda.

Socken: Södra Ljunga

Berättat av: Viktor Svensson

Uppteckningsår: 1946

Född år 1866 i S. Ljunga församling

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Uppteckningen rör Lilla jul och Lilla Julafton.
Orden lille jul (lille-jul) och lille jul-
afton (lille-julafton) förekom som
benämning på Kyndelmässadagen respekt-
tively Kyndelmässaafton. Ordet "småjul"
torde även i gamla tider ha förekom-
mit som benämning på lille jul.
Lilla jul betraktades såsom en sär-
skild högtid i samband med ju-
len. Sälunda firades lille julafton
med lopp i grytan. För detta ändamål
hade man gömt undan en del god-
heter från julalakter såsom pläskkor

LuF 47.

M. 0872:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

sk. "kackkåor" (benämningen på grund
av att solet som skulle användas
till korv smäckades sönder med
en liten yxa. Detta kackade kött kalla-
des "kackemat") Förutom korven hade
man ett stycke rev sk. "repper^sejjäll"
samt en bit av ryggen sk. "ryggabit".
Om Lilla jul förkom även julkalas
sk. "julajille". De rikaste bönderna
uppaköt ofta julkalaset till denna
högtid då det blev "störjille".
Några julgävor förkom ej vid Lilla jul
Vid Lilla jul lade man märke till
våderleken. Blev det kallt om Kyn-
delomånssonatt så var detta ett tecken
till att det kom att bli kallt
den återstående delen av vintern.

M. 9872:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

3.

Man firade Lucia i äldre tid. Ungda-
men samlades i någon gård. En flicka
utsågs till Lucia. Hon fick en krona
på huvudet med ljus vilka voro
förfärdigade av Talg. Kronan var till-
verkad av lingonris sk. "krönskränne"
samt av mossor som fanns på stenar
sk. "stoinamäs". Efter utkorelsen av
Luciabriden följde dans och förlusteln
Brännvin förtärdes och de supar som
intogs kallades "Luciasypa". Då bränn-
vin var en dryck som av de flesta
ansågs oumbärlig vid alla möjliga
tillfällen så förekom en massa benäm-
ningar som betecknade olika slag av
tillfällen då denna vara måste kom-
ma till användning. Ex. "feskarypen".

M. 9872:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Luriansatt tillskrens stor betydelse.
En särskild myetik utade över denna
natt. Något verk fick ej vara i gång.
Man borde ej spinna eller mala. Om
man trotsade dessa regler och lät
kvarnen gå så skulle något märk-
ligt hända vid tolustaget på natten.
Julgrisen slaktades ej på någon be-
stämd dag, men det borde ske då
det var ny. Detta för att solet
skulle som man sade "jösa pao se"
i grytan. Att slakta då månen
var i nedan gick ej an ty då gjorde
fläsket "ao se" i grytan.
Man slaktade mycket tidigt på attan;
helst så att man var färdig då det
blev dager. Ganaka vanligt var att

M. 9872:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

5.

man tog in grisen i stugan så
den skulle slaktas. Då grisen var
avlivad medelst stickning i bröstet
placerades den nära den öppna spisen
där man hade "skällvann" i en
kittel eller järngryta. Man öste vatten
med en skopa och skällade på röi
sått en liten bit i taget och rakade
bort håret efter hand som bejutt-
ningen utfördes. Vid ena ändan av
"slaktstavlän" stod en träkar, ofta
sattkaret och i detta rann vattnet
från tavlan som sluttede mot karit.
Slaktaren och hans medhjälpare skulle
vara brännvinn och "slaktstyppan" som
ofta blev "slaktstyppan". Vidare skulle
slaktaren smaka grisen innan han gick

